

Boorn & Boerschop

EÉN MENS

Een uitgave van de heemkondevereniging Borne

Verschijnt 3 keer per jaar

DE HELE W

Nummer 1

Jaargang 29 / 2019

Colofon

Bestuur van de vereniging

Annemarie Haak (voorzitter), Bertie Velt - huis, (secretaris), Frank Mars (penningmeester), Leo Bult, Harrie Rouhof, Hans Nijhof en Henriëtte ten Tusscher (leden)

Secretariaat

Welemanserf 5, 7622 HT BORNE
tel.: 074 266 70 79
e-mail: info@heemkundeborne.nl

Website

www.heemkundeborne.nl

Lidmaatschap

Persoonlijk lidmaatschap € 20,- per jaar
Gezinslidmaatschap € 26,- per jaar.

Bank

Rabobank Borne, rek.nr.:
NL43RABO0145637409

Redactie *Boorn & Boerschop*

J. Haak en A. Tanke

Redactieadres

Van Deinsteestraat 33, 7621 XL Borne.
tel.: 074 266 43 92
e-mail: boornenboerschop@ziggo.nl

Ondersteuning en advies

H. ten Thije en J.J. Grootenboer

Omslag ontwerp

J. Haak

Inzenden kopij

Aan het redactieadres. De redactie kan bij publicatie in overleg met de auteur artikelen, inkorten, splitsen en redigeren.

Uiterste inzenddatum volgende nummer

15 juni 2019

Foto's in dit blad

De redactie heeft haar uiterste best gedaan rechthebbenden te achterhalen. Mocht u van mening zijn dat u rechten kunt laten gelden op afgebeelde foto's, dan kunt u zich melden bij het bestuur van de vereniging.

Verspreiding

Via boekhandel Bruna, VVV, Museum Bussemakerhuis en de penningmeester van de vereniging, allen te Borne.

Losse nummers

€ 4,00 (porto € 2,00)

Abonnement

Inbegrepen bij het lidmaatschap van de heemkundevereniging.

Overname van de inhoud van dit blad, of delen daaruit, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Grote foto op de voorpagina

Detailopname van monument "50 jaar na dato" aan de Parallelweg in Borne.
Foto: J. Haak.

Van de redactie

Alweer de eerste Boorn & Boerschop in 2019. De schrijvers en de redactie hebben hun best gedaan om er weer een lezenswaardig en interessant nummer van te maken. De redactie heeft in ieder geval, zoals gewoonlijk, met veel plezier aan dit nummer gewerkt.

Soms krijgen we wel eens reacties van leden over ons blad. Dat stellen we zeer op prijs. Op die manier kunnen we te weten komen of u ons blad waardeert of dat misschien veranderingen nodig zijn. In ieder geval wensen we veel leesplezier.

Inhoud

Colofon	<i>Redactie</i>	1
Bommen op Borne	<i>Bennie Nijhof</i>	2
Heimwee naar Borne	<i>Marlies Gruijters-Mulder</i>	4
Vastigheid	<i>Johan Kwast</i>	5
Uit het leven van Gerard Wensink (1906 - 1987). Deel 7	<i>Gerard Wensink (schrijver dagboek) en Leo Leurink (inleiding)</i>	6
Opgraving op Weleveld door drs. Davy Kastelein e.a.		10
Een geschenk voor een soldaat	<i>Sinie Rörink-Hemink</i>	12
Zo was 't, zo is 't . . . Het Weeldraeijersshoes en de Twaalf Apostelen aan de Woolderweg	<i>Hans Nijhof</i>	14
Mededelingen van het bestuur	<i>Bertie Velthuis</i>	15
Schenkeningen aan het HIP in 2018	<i>Harrie Rouhof</i>	15
De familie Eekman, een patriciërsfamilie in Borne. 1. De huisarts en zijn echtgenote	<i>Bertie Velthuis</i>	16
Gemak en ongemak, vanaf 't huiske tot an 'n rabarber	<i>Leo Leurink</i>	20
Winnaar tentoonstelling UIT BORNSE BODEM geplaatst in Rijksmuseum van Oudheden	<i>Anne Ponten en Liesbeth Hassink</i>	22
Nog leverbare uitgaven		23

Bommen op Borne

Bennie Nijhof

Wakker geworden door het aanhoudende geronk van hoog overvliegende bommenwerpers lig ik naar het plafond te staren. Het monotone gebrom van de zware vliegtuigen wordt regelmatig onderbroken door het vinnige geluid van lichtere toestellen. Dat zijn jagers heeft vader me verteld. Aan het geluid dat ze maken probeer ik uit te vinden wat Duitse en wat Engelse jagers zijn. Zo te horen zijn de Engelsen in de meerderheid. Nieuwsgierig geworden glijd ik voorzichtig het bed uit, maak de verduistering voor het raam los en ga in de vensterbank zitten kijken.

Op het fabrieksdak van Spanjaard tasten de Duitsers met grote zoeklichten het luchtruim af. Duidelijk hoor ik nu ook het afweergeschut dat op de watertoren van de fabriek staat. De ontploffingen van de afgeschoten granaten veroorzaken in de straal van een zoeklicht kleine witte wolkjes die langzaam wegzweven.

Het eentonige gebrom hoog aan de hemel wordt verdrongen door onregelmatig motorlawaai van een zeer laag vliegend toestel. Die heeft zo te horen motorpech, denk ik. Het lijkt dat hij op één motor vliegt. Ik tuur in de richting van het geluid. Misschien is er wat te zien in de heldere nacht.

Plotseling wordt de hemel hel verlicht alsof een geweldige bliksemschicht de aarde raakt. Bijna op hetzelfde moment hoor ik het geluid van een enorme explosie, gevolgd door het rinkelen van brekend glaswerk.

Dodelijk geschrokken duikel ik van de vensterbank de slaapkamer in. Mijn broertje zit rechtop in bed. Ik hoor iemand de trap opkomen. Het is vader die ons sommeert met kussen en dekens naar beneden te komen. Ik word met mijn broer en zusjes langs de binnenmuur van het huis gelegd. Vader maakt ons duidelijk dat dit de veiligste plaats in huis is bij een bomaanval. Moeder ligt aan de ene kant en vader aan de andere kant van de kinderen. Het is wel geruststellend, eigenlijk best wel gezellig, zo met zijn allen op een rij. Er wordt nog even nagepraat waar de bom gevallen is. "Morgen na het eten gaan we wel kijken", zegt vader. "En nu slapen!" Ik ben al snel vertrokken.

Op de straat naar Delden is het een komen en gaan van mensen. In hun zondagse kleren en aangelokt door het mooie weer hebben ze allen één doel: kijken wat de bom heeft aangericht. Het valt me op dat men zo aardig en vriendelijk tegen elkaar is. Het lijkt wel of we op weg zijn naar een kermis of zoiets, denk ik. Misschien is het wel zo dat door het vallen van die ene grote bom, de mensen van het dorp plotseling beseffen dat ze allemaal in hetzelfde schuitje zitten. De bom had overal in het dorp kunnen vallen. Hierover doordenkend word ik er niet vrolijker op, zelfs een beetje angstig. Iedere nacht, denk ik, iedere nacht als ze overvliegen kan het gebeuren, kunnen er bommen vallen, bij familie, bij burens, maar ook bij ons. Ik hoef plotseling niet meer zonedig naar de bom, wil liever niet zien wat voor

De bommen werden gedropt vanuit een Engelse Mosquito bommenwerper.

schade zo'n ding kan aanrichten.

"Kijk daar", hoor ik vader zeggen, "je kunt het huis al zien." Aan de rand van het dorp staat café de Zonnebloem van 'Piggenjaan'. De gordijnen wapperen door de gebroken ruiten naar buiten. Bij de voordeur, die er niet meer is, staat in vol ornaat een politieagent op wacht. Vol ontzag lopen we naar de rand van de immense krater die door de bom is geslagen. De tuin en weg langs het huis zijn één groot gat. De opmerking van vader aan iemand die naast hem staat, "Tien meter verder en het huis was een grote puinhoop geweest," doet mij, huiverig dat ons ook zoiets kan overkomen, naar moeder lopen. "Laten we maar naar huis gaan", zegt ze terwijl ze met haar hand vader duidelijk maakt dat we vertrekken. Vader komt op een drafje achter ons aan. "Wanneer er 's nachts weer vliegtuigen overkomen, halen we de kinderen direct naar beneden", hoor ik hem tegen moeder zeggen. Het stelt mij weer enigszins gerust.

Als in de daarop volgende maanden het aantal nachtvluchten van geallieerde bommenwerpers richting Duitsland beduidend wordt opgevoerd, krijgen vader's wijze raadgevingen steeds meer betekenis en dat zou echt goed tot me doordringen in de namiddag van zondag 28 Februari 1943.

Door de fabrieksstraat van Spanjaard ben ik lopend op weg naar opoe. Tussen de fabrieksgebouwen hoor ik in de verte vliegtuigen naderen. Naar het

geluid te oordelen zijn het bommenwerpers. Om ze te kunnen zien loop ik zo hard mogelijk naar de Stationsstraat. Midden op de straat blijf ik staan. Uit de richting Delden komen, laag vliegend, een stuk of wat grote toestellen. Met open mond kijk ik naar de gestaag naderende machines, wat een joekels, zo groot heb ik ze nog nooit gezien. Er blijven steeds meer mensen staan.

Plotseling schreeuwt er iemand: "Bommen, bommen!!"

Ik zie nu ook kleine donkere stippen die snel groter worden in de lucht zweven. Zonder nog verder na te denken gooi ik me plat voorover in de kiezel achter de dikke kastanjeboom bij café Landkroon.

Bij het geluid van de eerste inslag lijkt het of ik door een mokerslag wordt getroffen en eventjes hoor of zie ik niets meer. Een regen van zand en grind daalt over me neer. Snel achter elkaar volgen er meerdere explosies. Bij iedere inslag druk ik mijn hoofd vaster in de kiezelstenen, zo hard dat het pijn doet. Hoe lang zal dit nog doorgaan, zoveel vliegtuigen waren het toch niet? Kon ik maar in de grond kruipen. Mijn handen en voeten klauwen in het grind. Zal ik wegrennen, denk ik. Nee, nee, liggend loop je het minste gevaar wordt altijd gezegd. Weer een ontploffing, in mijn gevoel heel dicht bij me. Ik voel dat er iets zwaars tegen de boom en op mijn hand valt.

Dan is het stil, akelig doodstil. Een hoge fluittoon is alles wat ik nog hoor. Doof, ik ben doof, denk ik. De laatste knal was te veel voor mijn oren. Langzaam til ik mijn hoofd op. Er staat een stuk muur van het terras tegen de boomstam. Een brok ervan ligt op mijn hand. Voorzichtig wurm ik mijn hand er onderuit, hij bloedt een beetje. Langzaam draai ik me om, ga rechtop zitten en verwijder het zand uit mijn ogen en oren. En opeens hoor ik mensen schreeuwen. Gelukkig niet doof, realiseer ik me terwijl ik nog trillend van de schrik moeilijk overeind krabbel. Ik kijk naar de straat, die bedekt is met zand en puin. Iets dwingt me om naar opoe te gaan verderop in de straat.

De kastanjeboom bij café Landkroon, gelegen op de hoek van de Stationsstraat en de Dunantstraat.

Foto: Beeldbank Heemkundevereniging Borne.

Mensen met bloedende wonden in het gezicht komen me verdwaasd kijkend tegemoet. Het huis van opoe staat er nog maar iets verder is de straat één groot gat met kapotte huizen. Ineens word ik echt bang. Dit wil ik niet zien zo dicht bij me. Doodsbenauwd word ik hiervan. Ik schreeuw het uit: "Ik wil weg, ik wil naar huis." Dan draai ik me om, weg van de ellende. Blindelings steek ik de Stationsstraat over en ren tussen de fabrieksgebouwen door naar huis. In de bocht bij het spoor zie ik mijn vader. Gebogen over het stuur komt hij als een razende aanfietsen. "Vader, vader," roep ik, mijn armen naar hem opstekend.

Terwijl hij me met een machtige zwaai achterop de bagagedrager zet, hoor ik hem stamelen: "Bennie, Bennie, goddank, goddank." Achter de brede rug van vader kom ik weer een beetje tot mezelf.

Moeder en opa staan ons voor het huis al op te wachten. Ik loop naar moeder. Ze zegt niets maar neemt mijn hoofd tussen haar beide handen en drukt het tegen zich aan. Tranen lopen over haar wangen. Het wordt mij ook te veel, de angst en emoties van wat misschien wel de verschrikkelijkste minuten van mijn hele leven zijn geweest ontladen

zich nu in een stortvloed van tranen. Luid snikkend druk ik mijn gezicht in moeders schort. Ze legt haar arm om me heen en zo lopen we naar de achterdeur.

Plots zegt opa, die achter ons aanloopt: "Kiek non es, de jong löp op kousnveut. Waor zolle de kloomp hem laotn?"

Het derde bombardement in Borne, op 28 februari 1943.

Een bom viel op de hoek van de Oude Deldensestraat 27-29/Kanaalweg.

Foto: beeldbank gemeentearchief Borne.

Heimwee naar Borne

Marlies Gruijters - Mulder

Borne, mijn geboortedorp. Ik ben er geboren en getogen, net als vele generaties voor mij. Zij bleven het mooie dorp trouw, leefden er hun leven en gaven hun tradities door. Ik ging naar Brabant, leef er mijn leven, maar de tradities van mijn oude dorp mis ik. Heimwee....

Soms kom ik er nog, wandel langs de straten van mijn jeugd en verzink in mijmeringen. De Meijershof, waar mijn grootmoeder vandaan kwam, de plattebuiskachel in de keuken, de geur van mest en melk in de schuur, eikels rapen in het Rientjesbos voor de varkens van oom Casper, Popping die met zijn koe van huis naar de wei liep.

Natuurlijk is Borne nu een ander dorp geworden. De 21ste eeuw is ook hier begonnen. Maar er zijn nog heel veel herkenbare plekken tot mijn grote plezier. Ik liep over de Koppelsbrink, bij fietsenmaker Meijer de hoek om, en daar waren dan de klopjeshuizen: donker, verwaarloosd, spookachtig. Ik gluurde naar binnen. Wie zou daar toch wonen? Niemand, het onkruid schoot aan alle kanten hoog op. Een beetje bang

liep ik maar vlug door naar de oude pastorie van oudoom Tony Rientjes, waar de geur van gedroogde appeltjes me verwelkomde. Op de terugweg moest ik nog even kijken. Echt niemand te zien!

In onze familie werd wel eens over de klopjes gesproken. Een van hen zou in onze stamboom voorkomen. Het bewees maar weer eens uit wat voor goed katholiek nest wij kwamen! Daar moesten we trots op zijn. Maar was dat echt zo? Het boekje van J.J. Grootenboer, Grote Sien en kleine Sien¹, gaf uitkomst. Hij schrijft: Van een van de kwezels van Borne is bekend, dat zij zich als volgt uitdrukte: de bötte dee verrotten möt, möt men nich opsieren. (Swanebett'n kloppe) Swanebett'n is de bijnaam

De klopjeshuizen in klei gemaakt door Marlies Gruijters-Mulder.

van onze familie. Van mevrouw Riet Sanders-Roetgerink hoorde ik dat de huisjes rond de Tweede Wereldoorlog toch nog bewoond werden. Als zij op haar lange tocht van het Hesselder naar school liep kreeg ze soms wat te drinken van de mensen die er woonden. Een alleenstaande man die zijn koe weidde aan de achterkant van de huisjes en twee heel kleine vrouwtjes die zelf wel klopjes leken, gaven haar limonade.

Ik heb een poging gedaan de huisjes in klei na te maken. Ze staan nu te pronken in mijn kamer en houden de herinnering aan Borne vast. Ik geniet ervan.

Noot:

Vastigheid

Johan Kwast

Vergangen zundag bin ik wier ees in de oale Johanneskerk in Deepen. Dominee Jan Leyenhorst, oet Barchem, geet der vuur in de streektal. 't Is nen diens met völ achterhooksen inslag, moar dat stek um nich. 'n Eersten oolderling maakt dudelijk dat et ne biejeenkost wördt, aans as aans. "Ileu kriegt vanmoargen almoal les", zeg-e. 't Liturgiebeukske, woar vrömd genog an de rugkaant 'n dreeheukke oet is e'knipt, is 't lesbook. Achterop is nen verrekier of e'drukt, woarin zich twee braandende keersen spegelt. Wiej kriegt anschouwelijk oonderwies. Iederbod bint er lichtbeelden te zeen op ne an'epleserde lechte kerkmuur. Oawer wa'j door zeet, doar geet dan de preak wieder oawer. An 't leste zeg-e: "En noe möj 't lesbeukske in 't millen lösvolen, 't vuur de ogen hoalen, duur dat geatje kieken. Zee'j dee lange braandende keers? 't Is de grote "poaskeers", en doar geet 't um. Hoalt dee vastigheid vuur ogen. Al et aandere der umhen vaalt noe vot, is niet zo belangriek meer". Joa, 't Is wal nen biejeunderen diens ewes met nen onverwochten anpak, woar of nich?

Op slag keump nen biejeunderen oecumenischen diens van 'n "Kreenk vuur de Twentse sproak" bie mij boawen. 't Is in de tachtiger joaren, ok in dizze keark in 't Stedeke. Der valt völ te kieken. De "Groafschopper platproaters" oet de Pruus bint der. Manleu in 'n stemmig zwat kistentuug. De vrowleu in doonker jak en rok. Eure mussen en beugeltasken bint 'n luk verschillend. Al noa gelang woar zee vot komt en of zee evangelisch of rooms bint. 't Merendeel hef blaanke kloomp an en met 'n breed leer oawer de wriek. 't Geklos is nich van de loch, as zee heanigan noar vuurten schoefelt. Alman kik eur noa, tot ze zich daal zet op de steule, met een reten zitten, vuur in de keark. Pestoor Metternich oet Tubbigge zal de preak doon. Noe bint pestoors in de regel nich zo heel bedrewen in preaken en hooft et der ok kot langs. Ok Metternich is ne lange preak nich e'weand, proaten dat kan-e. As-e völ te rap met de preak kloar is, hef-e nog tied zat oawer. Doar zit-e nich met. Der schöt em wat in 't zin. 't Hef niks met nen kearkdiens van doon. 't Möt dan mear, want hee kan 't em mooi zeggen. Noe pas keump-e good los. "Ik kan oeleu nog wal effen oet de deuke doon hoo nen echten Tukker der an too is." De leu zet zich der nog ees 'n moal good vuur. Zee veult: "Noe keump der wat."

In grote lienen keump et wat-e vertelt neer op wat

ieleu noe wieder leazen könt. Nen boer wil zich, noa 't middagetten, 'n luk vertrean. Ees kieken hoo de gewassen der bie stoat. Hee stökkert 'n luk roond. Doar keump nen keerl an fietsen. Den heult bie en stil en vrög: "Zeg boer, kun je me ook zeggen hoe laat het is?" De boer neamp em van kop tot teen op, kik eman en zeg: "Ik ken oe nich. Won ie hier al lang of bi'j hier met vekaansie of zo." 'n Westerling, den et Twents redelijk good versteet, zeg: "Ik fiets al jaren in de Achterhoek en dit prachtige Twentse land rond. Elke vakantie is het weer volop genieten." "Woar bliew ie 's nachs dan?" "Bij de familie Heimerink in het Elsenerbroek." "Ken ik nich." "In die buurtschap woont ook een bekende paardenfokker van zware Belsen. Zijn naam is Mensink." "Ken ik nich. Wee'j zien daagsen naam naam ok?" "Iets van 'Mösboer' of zo." "Ken ik nich. Ik doo alns met 'n trekker." "Een van zijn knechten is van een keuterboertje uit de Achterhoek, maar hij heeft ook wel binding met Twente. Zijn moeder is geboortig uit deze streek." "Wee'j ok hoo dee zich lötschriewen?" "Ja, officieel heet ze Michelbrink, maar iedereen heeft het over 'Sientje Katoen'". "Ken ik nich." 't Wördt hoast wat lankwielig noe. "Hun burenen wonen op een herenboerderij. Die boeren op het landgoed 'De Wilmskamp'. Ok zij zijn van oudsher Tukkers." "Zo?" "Ja, hij komt uit Markelo en zij uit Hengelo". "Wee'j ok hoo dee zich loat neumen?" "Hij heeft het over 'De kleiboer' en haar noemen ze 'Dora Windbuul'. Ze zal zo ongeveer van jouw leeftijd zijn". "Wa'j toch zeat: "Dora, één van de weendbuulenwichter, doar oonder Hengel vot. Mear den ken ik". Zo, vastigheid en ok wat lössigheid. ""k Heb der indertied nog 'n zetjen met lopen, mear et was mij te greuts en 't har ok aardig wat vuur 't gat te beenden. Ach, dan hef dat Dora, duch mij, et nich zo slech 'e doan".

"Maar, ik weet nog steeds niet hoe laat het is." "Da's woar ok, ie wollen de tied weten. Ik kan oe noe wal zeggen hoo laat a'w 't hebt." Umzichtih haalt 'n boer zien zulveren zakhorloge oet 't vesjestukke, kik gewichtig op de wiezerplaat en zeg: "'t Is kot an half twee. En wiej hebt mooi 'n zetjen met mekaar 'e kuierd. Mear noe wi'k wier vedan; good goan."

Pestoor Metternich hef, op ziene eagen wieze, de tied meer as vol 'e maakt. Zien leste zinnen bint: "Heb ieleu 't almoal good met 'e kregen? Dan möt 't oe wal duudelijk wean hoo nen echten Tukker in mekaar zit. Amen."

Uit het leven van Gerard Wensink (1906 - 1987). Deel 7

Gerard Wensink (schrijver kroniek) en Leo Leurink (inleiding, noten en fotobijschriften)

In deze voorjaarsaflevering van *Boorn & Boerschop* keren we terug naar de belevenissen van Wensink in de Tweede Wereldoorlog. Temeer omdat we jaarlijks in april terugkijken op de bevrijding van Borne (3 april 1945), we ook de oorlogsslachtoffers herdenken op 4 mei en aansluitend op 5 mei onze bevrijding vieren. Wensink vertelt ons via zijn kroniek zijn verhaal over Pim Limberg. Deze jongeman uit Schiedam, aldaar in 1944 opgepakt door de Duitse bezetter en afgevoerd naar Duitsland, belandt tijdens zijn vlucht terug naar huis in Borne. Na een sprong uit de trein, waarbij hij gewond raakt, wordt hij bij toeval gevonden door Gerard Wensink. Wensink neemt Limberg zijn hoede en deze wordt liefdevol verzorgd in huize Wensink.

Verwijzend naar deel 5, verschenen in *Boorn & Boerschop*, nr. 2 van 2018, vervolgen we van daaraf Wensink zijn belevenissen in de Tweede Wereldoorlog.

Rijnschippers op de vlucht

Toen ik na mijn zogenaamde ziekteverlof niet weer naar Duitsland terug ging, moest ik natuurlijk wel voorzichtig zijn. De Gestapo zou me komen halen, had men immers gedreigd. Ik had me een schuilplaats gemaakt in onze zeer ruime schoorsteenboezem. Ik heb er echter nooit gebruik van gemaakt. Het was op een nacht in november 1944, dat er op ons slaapkamerraam werd getikt. We hoorden onduidelijke stemmen (wel Nederlandse). Mijn vrouw, die ook wakker was, zei: "Kroep gauw in 'n schoorsteen". Ik was echter wel nieuwsgierig en gluurde eerst even langs het gordijntje. Wat ik zag waren vier mannen met schipperspetten op. Toen ik het raam iets opende en vroeg wat ze wensten, vertelde een van hen dat ze Rijnschippers waren en uit Duitsland gevlucht. Ze waren door de Duitsers gedwongen een lading naar Dortmund te brengen. Bij aankomst aldaar was hun schip in beslag genomen, terwijl zij zelf tewerk gesteld zouden worden. Daar hadden ze zelf geen zin in en waren dus gevlucht. In de omgeving van de grens hadden ze, vanaf Gronau, alleen maar binnenwegen genomen. Waar ze nu waren wisten ze niet eens. Ze wilden graag naar het Westen en meenden het via een oversteek van de IJssel te kunnen bereiken. Ik zei hun dat ze maar eerst binnen moesten komen door de keukendeur opzij van het huis, die ik zou openen. In de keuken vroeg ik hen of ze zich konden legitimeren. Dat konden ze; hun papieren klopten, 't waren Rijnschippers. Ik vroeg hen of ze honger hadden. Dat hadden ze wel en ook dorst. 't Was ongeveer middernacht van zondag op maandag; het brood voor mijzelf voor de volgende dag stond in een trommeltje op tafel. Heb hen dat maar verdeeld en er voor elk een glas melk bij gegeven van onze eigen koe. Toen vroegen ze mij hoe ze moesten lopen om zonder al te veel risico de IJssel te kunnen bereiken. Ik vertelde hen dat ze via Azelo-Bornerbroek-Enter-Rijssen, enzovoort, moesten gaan, doch steeds de plaatsen

zelf moesten vermijden. Na overleg met mijn vrouw heb ik hen een eindje weggebracht tot aan de overweg. Ik was nauwelijks weer thuis toen er op het raam werd getikt; het waren dezelfde mannen weer. Een van hen droeg een bril en had zich lelijk bezeerd. Door z'n beregende bril had hij een fietspaaltje niet gezien en was daar overheen gebuited.

Ik vroeg aan mijn vrouw: "Zal ik met hen meegaan tot de Deldensestraat, anders vinden ze hun weg nooit?" "Doe dat maar", zij ze, "maar verder niet, veel te gevaarlijk". Het was namelijk nog spertijd.¹⁾ In een dikke duffelse jekker en op klompen ben ik toen met hen op stap gegaan, in ganzenmars, elkaar bij de hand houdend. Via de "Kleidiek", waar nu het repetitielokaal van het Stedelijk Orkest staat (nabij de Tichelkampweg), ging het over de (vroegere) steenbakkerij van Scholten tot aan de Deldensestraat. Van daar, via de Letterveldweg, tot aan de Azelosestraat was nog een heel eind, doch ik dacht dat kan er nog wel bij en zijn ze meteen op de juiste weg. Zo gezegd zo gedaan: Ik wees hen de weg naar Azelo en wilde toen afscheid nemen. Opeens hoorden we iemand kermen een eindje verder in de weg die de verbinding vormt tussen de Azelosestraat en de Bornerbroeksestraat. "Nou baas", zegt een van de schippers: "Dat is daar lang niet pluis, we smeren hem maar en bedankt hoor!"

Pim Limberg

En daar stond ik alleen, in het stikkedonker, bij al dat gekerm. Ik kon ook zo maar niet weglopen en liep er heel voorzichtig op af. Zo'n 20 meter het weggetje in meende ik dicht bij te zijn. Ik ontstak een lucifer en die achter de hand houdend vond ik een jongeman met een lange broek aan waarlangs een bies liep (een soort van uniform). Hij zat helemaal onder het bloed en had een scheve mond. Ik vroeg wat er met hem gebeurd was. Hij praatte moeilijk maar ik verstond toch wel dat hij uit de trein was gesprongen en z'n kaak had gebroken. Verder

had hij een wond aan zijn hoofd die al dat bloed veroorzaakte. Toen hij wat kalmer werd vertelde hij

dat hij de enigste zoon was van een opperwachtmeester van politie in Schiedam. Hijzelf was werkdzaam bij de Rijksbelastingdienst in zijn geboorteplaats en was op vrijdag jl. met 1100 anderen uit Rotterdam en Schiedam door de Duitsers opgepakt en op transport gesteld naar Duitsland. Ze waren allemaal in veewagons gestopt; enkelen van hen waren al gedood. Deze waren door een luikje van de luchtverversing op het dak van de wagon geklommen, vanwaar ze door bewakers met een kogel naar beneden waren gehaald. Ze bleven met achttien man over en hadden het plan opgevat om er in de buurt van Almelo uit te springen. Daarna, de ene helft van hen, met de rijrichting van de trein mee te lopen en de anderen in tegengestelde richting, zodat ze weer bij

elkaar zouden komen. Pim had dat zo voorgesteld omdat hij in Almelo het adres wist van een meisje, waarmee hij tijdens zijn lagere schooljaren gecorrespondeerd had. Hij was er zelfs al eens thuis geweest. Na Almelo sprongen ze dus in 't duister naar beneden. Bij de halte 'de Riet' waagde Pim het ook, doch hij bleef met zijn ransel haken en hing zo een poosje aan de zijkant van de wagon. Toen hij er af viel kwam hij echter met zijn hoofd op iets hards terecht en raakte daardoor buitenwesten. Toen hij weer bijkwam lag hij aan de andere kant van de lijn in de spoorloot; was misschien half bewusteloos over de rails gekropen. Daarna liep hij richting Borne tot aan het spoorwachtershuisje aan de Bornerbroeksestraat. Daar belde hij aan, doch er kwam niemand opdagen. Gelukkig maar want daar woonde een NSB-er. Doodmoe liep hij weer verder richting Azelosestraat, doch zover kwam hij niet, want goed halverwege viel hij totaal uitgeput in de sloot.

Zoals gezegd vond ik hem daar en hij vertelde mij zo goed en zo kwaad als het ging zijn verhaal. Hij vroeg mij hoever hij nog van Almelo verwijderd was. Ik zei: "In jouw toestand minstens drie uur, dat red je nooit." Hij was ook bang dat zijn ouders iets zou overkomen, want zijn vader had gezegd "Ik schiet alle moffen dood!" Ook had hij angst dat de Duitsers op het belastingkantoor in zijn bureaulade voor hem bezwarende papieren zouden vinden; hij deed soms iets voor de ondergrondse. Ik dacht niet lang na en

Pim Limberg

zei: "Je gaat met mij mee. Binnen een half uur zijn we thuis en dan zien we wel verder". Ik hielp hem uit de sloot, doch hij kon nauwelijks staan. Ik dacht laat ik hem maar dragen, hij is niet zo zwaar. Maar zelf wilde hij liever lopen. Dat ging eerst niet zo best, doch met een beetje steun werd het allengs beter. Mijn bedoeling was voor de spoorwegovergang bij de Boerenbond (Bornerbroeksestraat) rechtsaf te slaan om zo via de Prins Hendrikweg (Twijnerstraat) langs de Joodse Begraafplaats de Deldensestraat te bereiken. Ik hoorde echter bij de overweg Duitse stemmen en vertrouwde dat niet erg. Heb Pim toen even in een portiek (van de woning van Alfons Nijhuis) achtergelaten en ben voorzichtig even wezen kijken. Doch alles bleek veilig, de spoorbomen waren neergelaten en er was nog geen trein in zicht. De jongen dus maar snel opgehaald en de Prins Hendrikweg in. Bij het voetbalveld van BVV Borne heb ik hem weer even achtergelaten om te kijken of de Deldenstraat veilig was. Deze was veilig; we zijn dus maar gauw overgestoken, via de Tichelweg-Kleidiek

(soms even rusten) en vervolgens weer een overweg kwamen we bij ons huis. Ik zei tegen hem: "Zo we zijn er." Mijn vrouw die nog wakker was, hoorde dat (via het bovenraampje) en riep: "Hej dee keerls wier met brach"? Ze bedoelde natuurlijk de vier schippers. Ik zei: "Nee, komt er mer es oet". Ik ging met Pim opzij de keukendeur in en zette hem op een stoel. Juist op het moment dat mijn vrouw de keuken binnen kwam viel hij plotseling lang uit op de vloer. Mijn vrouw huilde en tot overmaat van ramp werd er ook nog op de deur geklopt. Nu ben ik helemaal geen held, doch ik greep het broodmes dat nog op de tafel lag en maakte de deur open. Hendrik Dirks, onze buurman, zag mij met dat mes en die bloedende man en vloog van schrik terug en stamelde: "Wat doo-j toch?" Ik antwoordde: "Komt d'r mer in, dan köj mij helpen." Hij zei dat hij mij hoorde praten buiten en had gedacht "Ik ga toch maar even kijken." We legden Pim in ons warme bed en besloten toen onze huisarts Panhuijsen in te lichten.

Dat heb ik toen maar meteen gedaan. Dokter Panhuijsen was bij de ondergrondse, dus dat leek ons wel veilig.

Onder doktershanden

Toen ik bij onze huisarts aanbelde ging er boven een raam open en hoorde ik hem op zijn langgerekte toon vragen: "Ennn....."? Ik zei: "Dokter mag ik even binnenkomen?" Even later ging de deur open. Ik vertelde hem alles. "Ik ga mee", zei hij, "even mijn fiets pakken."

Bij ons thuis gekomen heb ik de jongen weer uit bed gehaald, in de keuken op een stoel geplaatst en terwijl wij hem vasthielden hechtte de dokter zijn hoofdwond. Voor het zetten van zijn gebroken kaak zou verder op de dag een vertrouwde tandarts aangezocht worden. Nadat hij van zijn bebloede bovenkleding was ontdaan werd de patiënt weer in bed gelegd. De dokter vond het, ook voor onze eigen veiligheid, echter beter hem in een ziekenhuis onder te brengen, bijvoorbeeld in Almelo, dicht bij zijn kennissen. We besloten daarom dat ik naar Almelo zou gaan voor informatie. Eerst hebben we zijn ransel onderzocht. Daarin vonden we o.a. een kerkboek (Ned. Herv.) en een foto van hemzelf. Nadat ik me eerst via een bevriende collega ziek gemeld had, ben ik op weg gegaan. Vooraan in Almelo, in de buurt van het metaalbedrijf Rossmark, kwam me een troep Duitse soldaten tegen met in hun midden zestien gevangenen, ongetwijfeld Pim's lotgenoten. Later hoorde ik dat no. zeventien de dans ontsprongen was. Toen ik bij de familie Donniger Pim's foto liet zien herkenden ze hem direct. Ik vertelde hen het hele relaas en vroeg hen waar hun dominee woonde. Dat was dichtbij in de zelfde straat. Toen ik daar aanbelde deed de dominee zelf open; het was een aardige jongeman. Ik vertelde ook hem, dat een van zijn geloofsgenoten bij ons in huis lag en hij niet in

Duitse handen mocht vallen. Vroeg hem of hij er voor kon zorgen dat de jongen werd opgenomen. "Kom maar mee", zei hij, "Ik heb nog een clandestien telefoontoestelletje en zal dr. Pannekoek bellen; hij is geneesheer-directeur van het ziekenhuis." Het bleek echter dat deze gevluucht was en alle ziekenwagens in beslag waren genomen. Ze wilden de jongen wel opnemen, maar dan moesten we hem zelf brengen. Dat leek ons onmogelijk. De dominee wist er ook geen raad op; had zelf ook geen auto. Op de fiets, met een gewonde, was niet te doen. Terug naar de familie Donniger. Hun dochter was reeds van haar werk gehaald en wilde graag mee naar Borne. Na eerst nog iets gebruikt te hebben, gingen we op weg. In Borne ontmoetten we dokter Panhuijsen. Hij zei: "Ik weet niet of jij geslaagd bent, hij kan hier wel in het noodziekenhuis worden opge-

Huisarts R.M.A. Panhuijsen

nomen, doch dan moet jij hem tot vanavond thuis houden. Ik stuur dan een paar mensen van het Rode Kruis. De tandarts heeft zijn kaak al gezet." Dicht bij huis kwamen we twee donker gebrilde heren tegen. Ze groetten vriendelijk en noemden me bij mijn naam. Ik kende hen niet, doch hoorde thuis dat er twee mensen van de ondergrondse waren geweest, die met Pim gepraat hadden en hem gerustgesteld hadden omtrent de bezwarende papieren in zijn bureau. Zijn werkgever de Rijksbelastingdienst in Schiedam was hierover al geïnformeerd. Pas enkele jaren geleden kwam ik hun namen te weten; het waren Hendrik Vloedveld, destijds ondergedoken bij dokter Panhuijsen²⁾ en een zekere Dijkslag.

Bij onze thuiskomst vonden we mijn vrouw in de slaapkamer. Ze was bezig de jongen, wiens hele hoofd in verband zat, met een theelepeltje pap te voeren. De kinderen had ze even naar de burens gestuurd, ze mochten hem natuurlijk niet zien. 's Avonds toen het donker was kwamen twee Rode Kruijsmensen, Barend

Het personeel, doktoren en (gemeente)bestuurders voor het noodziekenhuis gevestigd in de school in de Pietmanskolkstraat.

Groothengel en Herman Boom, om hem op te halen. Goed ingepakt, op een lage brancard op wieltjes, werd Pim in stromende regen naar het noodziekenhuis gebracht. Dat was de oude openbare school aan de Pietmanskolkstraat. De volgende dag heeft mijn vrouw zijn bebloede kleren, na ze gewassen en gestreken te hebben, daar naar toe gebracht. Haar kenden ze toch niet, zei ze. Was ook beter zo.

Op 24 november heeft Pim ons een brief toegespeeld; hij vertelde dat hij zat ondergedoken bij heel vriendelijke mensen aan de Grotestraat, dicht bij het postkantoor.³⁾ Namen noemde hij niet en wilden we ook niet weten. 's Avonds als het donker was kwam hij wel eens met ons praten en speelde dan met de kinderen, die hem al spoedig oom Pim noemden. Op een ge-given moment hoorden we van een verpleegster dat hij al

weer vertrokken was. Men had hem per politiewagen en in uniform weer naar Schiedam gebracht. Daar we wisten dat er in het westen veel honger werd geleden, vermoeden we dat het bij Pim thuis ook wel geen vetpot zou zijn. Omdat ik in die tijd nog wel eens aan vlees en spek kon komen (zelf zwart slachten), besloten mijn vrouw en ik hen iets te sturen. Pim had het adres gegeven van een politiemans in Hengelo, een vriend van z'n vader. Deze moest nog wel eens een dienstreis naar het westen maken en zou misschien een pakje mee kunnen nemen, dacht ik. Hij woonde op 't Wilbert. Toen ik aanbelde kwam hij zelf aan de deur. Het was een grote forse man. Ik maakte mij bekend en vertelde wat de bedoeling was. Met een stalen gezicht stond hij mij aan te kijken, net of hij mij niet vertrouwde. Ik dacht ik ben vast verkeerd, doch hij liet mij binnen en zei: "Zo, en nu het hele verhaal". Ik vertelde hem alles en vroeg hem, of hij, als hij weer eens naar het westen moest, een pakje wilde meenemen voor de familie Limberg. "Dat is niet meer mogelijk", zei hij, "Onze politiewagens zijn in beslag genomen, u kunt het wel per luchtpost versturen. Ik zal u het adres geven van een collega van mij, die zeker zorgt dat het bij Limberg komt". "En nu nog iets: Als u straks thuis komt, moet u

tegen uw vrouw zeggen, dat mocht u eens gearresteerd worden, zij zich onmiddellijk, zonder iemand anders te raadplegen, bij mij moet vervoegen. U heeft een van onze mensen geholpen en in wat voor moeilijkheden u ook komt, wij halen u eruit."

Het is gelukkig nooit nodig geweest en het vlees is goed overgekomen. Een tijdje daarna (5 januari 1945) ontvingen we een schrijven van ons zogenaamde nichtje uit Schiedam. 't Was een brief van 4 kantjes. Ze noemde ons oom en tante en vertelde dat ze goed was overgekomen. We hadden al gauw door dat het een schrijven van Pim was. Ze wenste ons, ook namens haar ouders, een gezegend Nieuwjaar en vertelde verder dat er een goede bekende bij hen op bezoek was geweest en dat het pakje goed van pas was gekomen. We zouden dat laatste wel goed kunnen begrijpen, want overal in het westen was veel honger en armoede.

De ouders van Pim Limberg

Tien jaar na de bevrijding, zomer 1955, kwam ik op een avond thuis van mijn werk, toen mijn vrouw bezoek had van een al wat ouder echtpaar. Ik reikte hen de hand en zag dat de vrouw betraande ogen had. Ze ging recht staan en vroeg: "Herinnert mijn gezicht u aan iemand"? Ik stond een beetje dom te kijken, vooral omdat ze huilde en zei: "Nee, mevrouw". Toen ging de man ook staan en vroeg mij hetzelfde. Ik antwoordde weer ontkennend; ik kon hem niet thuis brengen. "Denk eens aan Pim", zei mijn vrouw en toen wist ik het. Het waren zijn ou-

ders. Ze waren op vakantie in Rijssen; hadden daar een tandem gehuurd en waren naar Borne gefietst. Ze wilden ons persoonlijk bedanken en ook nog wel graag meer weten over die bewuste nacht, ruim tien jaar geleden.

Na het eten hebben we hen verteld hoe het toen is gegaan. Voordat ze vertrokken vroegen ze mij of ik hen een eindje wilde vergezellen; liefst langs dezelfde weg, die we die nacht waren gegaan en hun de plek te wijzen, waar ik hun zoon gevonden heb. Dat heb ik toen gedaan. Daarna namen we afscheid. Tot voor enkele jaren terug stuurden we elkaar over en weer nog Kerst- en Nieuwjaarswensen. Toen daar een eind aan kwam vermoedden we dat beide ouders waren overleden. Enkele weken geleden hoorden we echter van Pim dat zijn vader, 88 jaar oud, nog redelijk gezond is. Zijn moeder is overleden.

Noten

- 1 Tijdens de bezetting in Nederland (1940-1945) werd er een spertijd (ook wel avondklok genoemd) ingesteld die liep van 20.00 uur tot 04.00 uur in de ochtend. (van

Opgraving op Weleveld door drs. Davy Kastelein e.a.

Nadat door de droogte van de afgelopen zomer tijdens een dronevlucht een groot aantal potentiële archeologische sporen ontdekt werd op het terrein van landgoed Weleveld rees de vraag of er sprake was van een gebouwplattegrond. Een eerste oppervlakkige beschouwing van de configuratie sloot de mogelijkheid van een boerderijplattegrond van het type Gasselte B niet uit. Boerderijen die tot dit type behoren komen voor tussen de 11^e en 14^e eeuw. Kenmerkend voor dit soort boerderijen is de bootvorm waarbij de overspanning geheel wordt gedragen door de wandpalen en waarbij middenstaanders ontbreken. In veel gevallen zijn dergelijke gebouwen voorzien van extra uitkubbingen die dienstdeden als stal.

De sporen lagen iets ten zuiden van de Bornse beek ongeveer honderd meter ten westen van de huisplaats van Weleveld. Het eerste huis Weleveld moet zijn gebouwd in 1300 zodat een eventuele boerderijplattegrond die van net iets eerder dateert beschouwd mag worden als een directe voorloper. Van sommige van de grotere plattegronden van het type Gasselte B is in elk geval zeker dat deze dienst hebben gedaan als hofboerderij van regionaal belang.

Een nadere analyse van de beelden leek er op te wijzen dat een huisplattegrond niet waarschijnlijk was. De onderlinge afstand tussen de palen en palenrijen was gewoon te groot voor een huisplattegrond. Mogelijk was er sprake van een oprit naar het voormalige huis, de havezate Weleveld.

Bestudering van de hoogtebeelden van de omgeving van de sporen liet zien dat in het landschap nog een lichte verhoging zichtbaar is van wat hoogstwaarschijnlijk een oprijlaan moet zijn geweest. Gecombineerd met de dronebeelden zou dit dan wel een laan zijn geweest met aan weerszijden een dubbele rij bomen. Omdat enkele van de waargenomen sporen wat afwijkend lagen om deel van zo'n laan uit te maken te hebben bleef enige twijfel bestaan of er toch niet sprake was van een gebouwplattegrond.

Om aan alle speculatie een eind te maken is besloten om een uiterst bescheiden veldonderzoek in te stellen waarbij over twee van de waargenomen sporen een coupe is gezet. Doel van het onderzoek was om de aard en indien mogelijk de datering van de sporen vast te stellen. De locatie van de sporen was aangegeven met behulp van piketten.

De opgraving

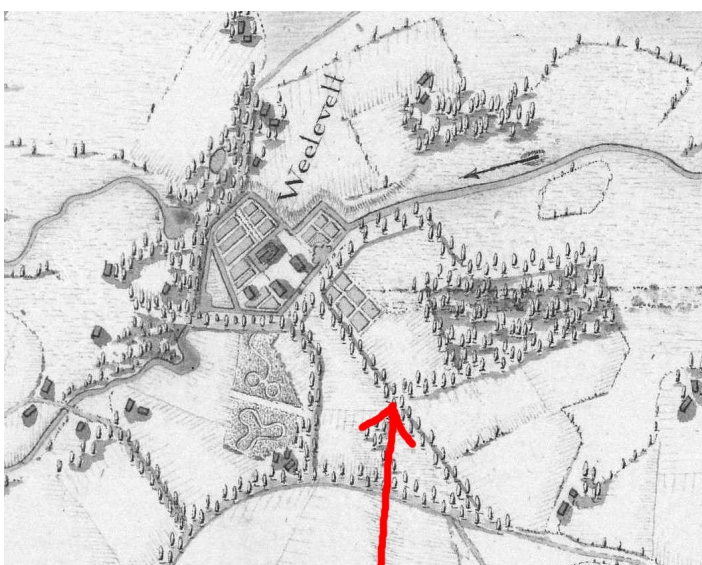
Het veldwerk is uitgevoerd op 18 augustus 2018 onder tamelijk droge omstandigheden onder de bezielende leiding van Eric Kwint. De eerste coupe was gelegen in een van de palenrijen. De coupe was circa anderhalve meter breed en circa 1 meter diep. Door de uitzonderlijke droogte waren de bovenste 35 cm van het profiel geheel onleesbaar. Logischerwijs betreft het hier de bouwvoor. Daaronder was een breed, vlekkerig spoor zichtbaar dat duidelijk gegraven was. De onderkant en de resten van sterke doorworteling wijzen op een boomkuil. De vulling was zwak humeus en bestond uit zeer fijn zwaksitlig zand.

Over de datering valt niet veel meer te zeggen dan dat het spoor ergens in de 19^e of vroeg 20^e eeuw gedempt lijkt te zijn. Het spoor bevatte wat witbakkend industrieel aardewerk en een enkele roodbakkende scherf. Naast dit subrecente materiaal is een randfragment van een grijsbakkende melkschaal aangetroffen. De datering van dit artefact moet gezocht worden in de 14^e of 15^e eeuw al is zeker in

Oost-Nederland een datering tot in de 16^e eeuw niet geheel uit te sluiten. Daarnaast is een vuursteenafslag aangetroffen. Van dit fragment kan helaas geen strakke datering worden gegeven. De datering moet ergens tussen het laat-paleolithicum en de vroege Bronstijd gezocht worden. De natuurlijke ondergrond bestond uit zeer fijn dekzand. Opvallend was dat ondanks de nabijheid van de Bornse beek nauwelijks sprake was van oervorming in de bodem.

Links: opname gemaakt met een drone van het veld met sporen in het landschap.

Rechts: detail uit de bewerkte opname. De sporen zouden een laan kunnen zijn met een dubbele rij bomen.

Boven: het veldonderzoek in uitvoering. In het veld zijn over de sporen twee coupes zichtbaar waarin het onderzoek wordt verricht. Links loopt de Hertmerweg, boven liggen de Bornsche beek en de huisplaats van Weleveld.

Midden: mevrouw C.M. Kwint - Hänisch ten Cate bekijkt de sporen in het veld. Het gele lint geeft één bomenrij aan.

Onder: detail uit de Hottingerkaart. De oprijlaan, zie de grote ingetekende rode pijl, met een enkele rij bomen.

Het tweede spoor lag afwijkend ten opzichte van de lijnen structuur. Deze coupe was circa 80 centimeter breed en 50 cm diep. Het lijkt een

natuurlijk spoor te betreffen. De randen van het spoor waren sterk diffuus al moet ook hier de kanttekening worden geplaatst dat de bovenste 35 centimeter slecht zichtbaar waren. De locatie van de coupes zijn vastgelegd met behulp van een drone. De coupes zijn vervolgens schaalvast gefotografeerd zodat eventueel achteraf nog profielen konden worden gemaakt. Alle sporen liggen middels GPS metingen vast in het Rijksdriehoeknet.

Conclusie en toekomst

De uit de lucht waargenomen rijen sporen lijken het relict te zijn van een oprijlaan. Daarnaast is tenminste één spoor aan te wijzen als natuurlijke versterking. Van wanneer de dubbele oprijlaan dateert is op basis van de het materiaal uit de vulling niet te zeggen. Het rooien moet ergens in de 19e of vroeg twintigste eeuw zijn gedaan. De oprijlaan is in ieder geval te zien op de door Hottinger tussen 1773 en 1794 getekende kaarten van Noord- en Oost-Nederland, zij het met slechts twee rijen van enkele bomen. Een gedeelte van de laan bestaat nog onder de naam 't Allee, zij het zonder laanbomen en bedekt met bos.

Het ligt in de bedoeling de oprijlaan weer in oude luister te herstellen. In dat herstel moet tevens 't Allee worden meegenomen. Met de kennis opgedaan door het veldonderzoek zal dan ook een dubbele bomenrij ter weerszijden gepoot worden conform het nu bekend geworden zigzagpatroon op precies dezelfde afstand als weleer. Maar dat alles kan alleen wanneer de economische toestand van het landgoed dat toestaat.

Literatuur

- Huijts, C.S.T.J., 1992: *De voorhistorische boederijbouw in Drenthe, reconstructiemodellen van 1300 voor tot 1300 na Chr.*, Arnhem.
- Kastelein, D. & B. Fermin, 2017: *Achter het Gasthuis. Archeologisch onderzoek aan de Gasthuisstraat 23-29 in Doesburg, Doesburgse Archeologische Publicaties 17*, Zutphen.
- Mittendorf, E., B. Vermeulen & M. van der Wal, 2013: *Op Kloostergronden. Archeologisch, bouwhistorisch en landschappelijk onderzoek naar het erf De Olthof en de naastgelegen watermolen in Epse-Noord, Rapportages Archeologie Deventer 38*, Deventer.
- Spits, J., 2003 *Och ewig is so lang, Zeven*

Een geschenk voor een soldaat

Sinie Rörink-Hemink

Een waar gebeurd verhaal met een ontroerend nasleepje.....

In 1995 hebben we meegedaan met het bevrijdingsfeest in Borne. Prachtig weer, alles was goed geregeld, met de oldtimer en passende kleding reden we mee met de optocht.

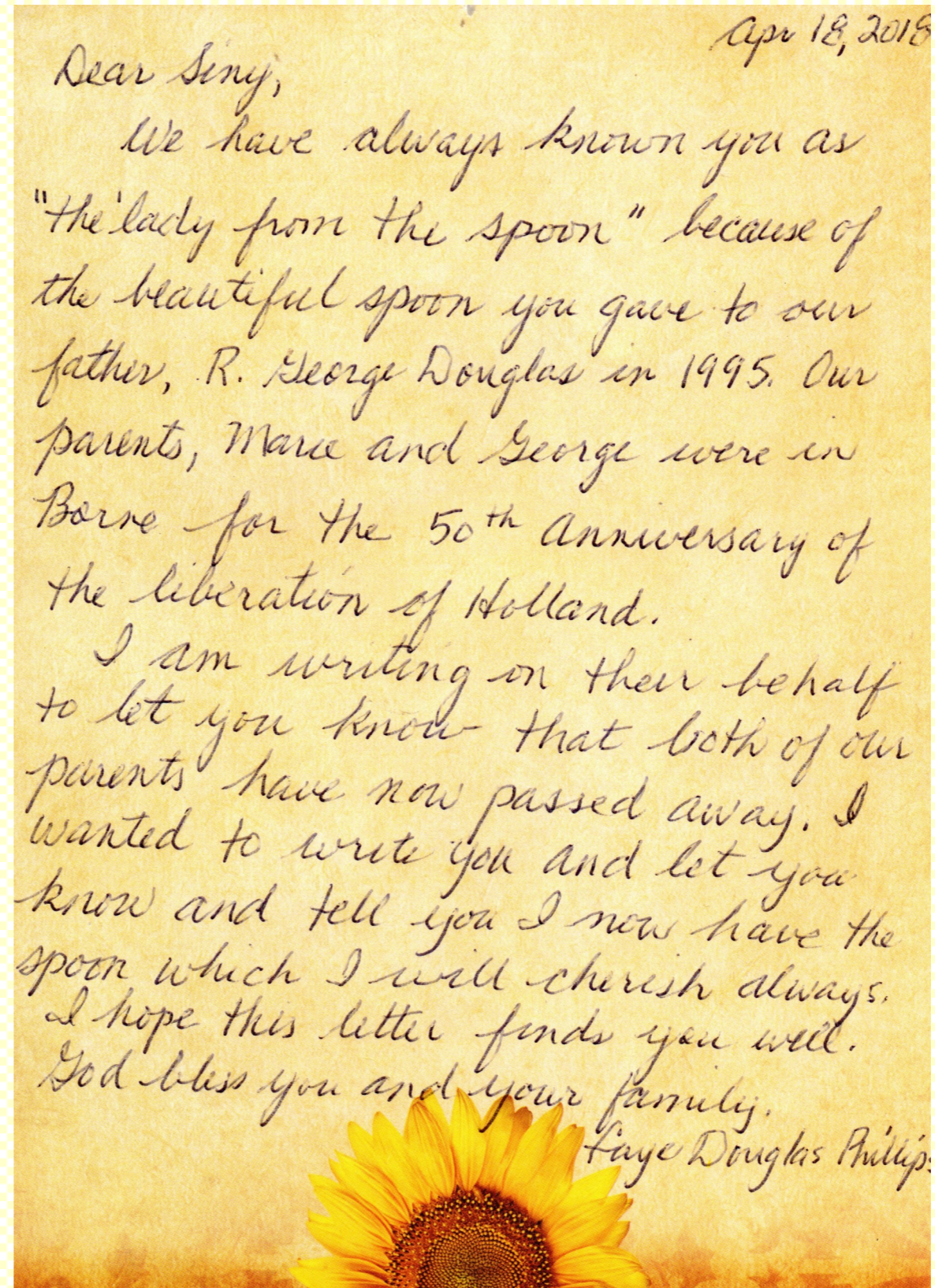
Ik had nog een mooie zilveren lepel met de afbeelding van Wilhelmina erop. En ik dacht, als ik een soldaat zie, dan geef ik hem die lepel als symbolisch gebaar.

En jawel, met een wandeling door Borne zag ik hem. Tender en klein, dat is de man voor m'n lepel! We gingen naar hem toe en drukte de lepel in z'n hand, bedankte hem voor z'n inzet namens ons. Hij was totaal overrompeld. We namen afscheid zonder naam of wat ook achter te laten. Toch is hij er via via achter gekomen. En zodoende is er een briefwisseling op gang gekomen.

Nu kreeg ik in april 2018 een brief van hun dochter en dat ontroerde me zo, dat ik dacht dat moet maar naar Boorn & Boerschop, zodat ik dat misschien naar hun toe kan sturen. Het is ten slotte History!

Daags na de bevrijding van Borne worden de posities van de Engelsen overgenomen door de Canadezen. De Royal Canadian Grenadiers vestigen hun hoofdkwartier in Het Witte Huis en soldaten worden ingekwartierd bij verschillende Bornse gezinnen.
Foto: gemeentearchief Borne.

(Robert) George Douglas
Born November 3, 1919
Died April 20, 2009

George Douglas, beloved husband of Marie (McEvony) passed away peacefully at the University of Alberta Hospital at the age of 89.

George was born in Vermillion, Alberta where he spent his early years. He enlisted in the Army and served overseas with the Royal Canadian Engineers. Returning to Edmonton, he met and married Marie in 1948. George was a very gentle and caring man who was liked by all.

George will be sadly missed by his wife of 61 years and daughters: Faye (Hugh), Sharon (Rod), Janice (Duff), and Heather (Reg). He will be fondly remembered by his grandchildren Kimberly, Shannon, and Karen; two brothers David, and Keath; plus nieces and nephews. He was predeceased by his sister Kay.

Zo was 't, zo is 't Het Weeldraeijershoes en de Twaalf Apostelen aan de Woolderweg

Hans Nijhof

De in 1823 overleden Frans Hofsté was eigenaar van een grote woning met werkplaats in de Horst, pal tegenover de Oude Kerk. Hij was wagenmaker en een belangrijk onderdeel van zijn beroep was het draaien van de houten naven voor de wielen. Hofsté kreeg daarom de bijnaam 'de Weeldraeijer'. In 1838 trouwde zijn dochter Gesiena met Jannes Wegters (met -s), broer van kastelein Hendrik Wegter (zonder -s) van 't Steerntje aan de Marktstraat. Jannes gebruikte de wagenmakerij voor het weven van damast, maar werd nog steeds 'de Weeldraeijer' genoemd. Het pand werd in 1882 verkocht aan de gemeente en op die plek werd de Pietmankolkschool gebouwd. Jannes kocht

samen met zoon

Frans een huis aan de Woolderweg met een flinke lap grond, gelegen tussen de huidige Van Bommelstraat en Europastraat. De zonen van Frans bleven hier later met hun gezinnen wonen en het huis stond bekend als het 'Weeldraeijershoes'. Tegenover het pand werden in opdracht van A. Klumpers drie blokken van elk vier woningen gebouwd. De meeste Borneenaren noemden deze Klumperswoningen 'De Twaalf Apostelen'.

De Wegters verlieten de Woolderweg nadat ze een nieuwe dubbele woning hadden laten bouwen aan de Kanaalweg (nu Dunantstraat). Rond 1956 werden de oude panden aan de Woolderweg gesloopt. Er verschenen nieuwe huurwoningen. De nummers 33a, 33b en 33c staan op de plek van het als laatste door Poelhuis bewoonde Weeldraeijershoes.

Bron
Familiehistorie Wegter,
Richard van Goethem
Foto's

Mededelingen van het bestuur

Bertie Velthuijs

Niejoarsvisiet

Woensdag 16 januari jl. was het weer zo ver. Alle leden waren uitgenodigd voor de traditionele niejoarsvisiet. Ruim 90 leden maakten hiervan gebruik om dorpsgenoten een gelukkig 2019 te wensen. De grote zaal in de Stefanshof was geheel gevuld met blije mensen. Na het door de vereniging aangeboden koffie met knieperkes, dit maal op een innovatieve wijze goed gevuld met slagroom, werden allen door de voorzitter Annemarie Haak welkom geheten en veel goeds toegewenst. Tevens gaf zij een overzicht van de vele activiteiten welke door de vereniging in het afgelopen jaar waren ondernomen. Toen was het tijd entertainment. Als eerste traden de Borghenders op. Een gezelschap bestaande uit, voornamelijk uit Borne afkomstige mannen, 10 zangers en 4 muzikanten. De herkenbare, uit de 60-70 er jaren stammende liedjes, werden door Freek Lindenhovius, leider van de groep op een humoristische wijze aan elkaar gepraat. Dit optreden werd afgewisseld door bijdragen van Ada en Hardy Ellenbroek. Met hun, in het Twents vertelde grappen, verhalen en belevenissen, hadden ze snel de gehele zaal op hun hand. Een geslaagde avond waarin de Bornse "kunnigheid" goed tot zijn recht kwam.

Ledenavonden

24 april "de Canadese bevrijders" door Hans Pol.

In het nieuwe seizoen: 16 oktober 2019, 28 december 2019, 15 januari 2020 (niejoarsviesit), 6 februari 2020 (algemene ledenvergadering), 18 maart 2020 en 23 april 2020. Er moet nog invulling aan deze avonden worden gegeven. De jaarlijkse excursie gaat op zaterdag 21 september naar Kampen. Uitnodiging volgt.

Digitale communicatie

Het bestuur is van plan de communicatie met de leden meer digitaal te gaan verzorgen. Dit betreft naast de uitnodigingen voor de lederavonden ook andere informatie waarvan wij denken dat deze voor u van belang kan zijn. De vele leden, waarvan wij in het geheel geen e-mail adres hebben, zijn hiertoe persoonlijk benaderd. Maar er zijn ook leden waarvan wij een verouderd e-mail adres hebben. Hoort u tot een van beide groepen, dan verzoeken wij u dit aan ons door te geven. De *Boorn & Boerschop* blijft u op papier ontvangen.

Vrijwilligers gezocht

In 2020 viert heel Nederland 75 jaar bevrijding. Ook wij willen dit niet ongemerkt voorbij laten gaan. Zo zijn wij voornemens een expositie te verzorgen. Om dit te realiseren zijn wij op zoek naar vrijwilligers. Wilt u ons hierbij helpen, neem dan contact op met een van de leden van het bestuur.

Schenken aan het HIP in 2018

Harrie Rouhof

H. ten Heggeler	doos bidprentjes
W. Meijer	diverse boeken
Dhr. Turksma	Katholieke Illustraties 1925/1944
G. Platenkamp	bidprentjes, tijdschriften en foto's
H. Baartman	Komplan Borne 1974
F. Mars	doos bidprentjes
J. Meijer	herdenkingsboek Nieuwe Kerk: "Een nieuwe hemel op aarde"
H. Hek	diverse boeken en foto's
F. Mars	oude telefoonboeken en boek "van E8 tot A1"
J. Haak	CD: "Cultuurhistorische atlas Overijssel"
Fam. Ter Horst	foto's kapper Kamp
Bibliotheek	diverse boeken
H. ten Heggeler	diverse boeken
Fam. ter Braak	diverse boeken
Fam. Hilbrink	diverse boeken en DVD's
Mevr. van Capelleveen	diverse boeken, brochures Spanjaard, toekomstvisie Borne 1996, toekenning gemeentewapen 1898, aantal reclameposters
N. Rientjes	videobanden: "St. Joapik 1983" en "De God van Borne"; teksten van films
T. Boswerger	foto's kapelaan Grimmelikhuisen; boeken: "Zusters voor het voetlicht", "Borne en haar bewoners in vroegere jaren", "Markante Bornenaren" en "Hertme 200 jaar parochie 1788-1988"
M. Tiehatten	brief oprichting PvdA Borne
Fam. Haak	jaargangen Bornse Courant 1990-1998
Bibliotheek	boeken: "Jimmy Taylor" en "Paasgebruiken Ootmarsum"

De familie Eekman, een patriciërsfamilie in Borne

1. De huisarts en zijn echtgenote

Bertie Velthuis

“Van het een komt het ander”. In het aprilnummer 2018 van *Boorn & Boerschop* schreef ik een artikel over 80 jaar Twentse Bijenmarkt. Een van de initiatiefnemers hiervoor was onze vroegere dorpsgenoot Bernard Eekman. Als schrijver probeer je zo veel mogelijk informatie over hem te verkrijgen. Onderzoek in oude kanten maar vooral op internet is de weg die je dan wandelt. Bij deze tocht ben ik op een aantal Eekman(nen) gestoten. Vader, moeder, en vier zonen, welke in de jaren 1890 tot 1975 een niet onbelangrijke rol in het sociaal-cultureel en economische leven in Borne hebben gespeeld. In dit artikel zal ik verslag doen van ieders “openbare” leven. In dit eerste deel vertel ik over de huisarts en zijn echtgenote en in het volgende deel over de kinderen Eekman.

De samenstelling van het gezin van huisarts Eekman

Gerardus Johannes Eekman is geboren op 19 februari 1862 te Enschede. Hij is het jongste kind van Bernardus Eekman, Med. Chir. Art. et Obst. Doctor, afkomstig uit Denekamp en Johanna Antonia Meijer, dochter van een fabrikleur. Over de jeugd en opleiding van Dr. Eekman heb ik weinig gegevens gevonden. Wel dat hij als loteling” op 26 maart 1882, dus 20 jaar oud, is aangewezen en goedgekeurd voor de militaire dienst, waarvoor hij zich in mei van dat jaar moest melden. Hij woont op dat moment in Oldenzaal. Zijn “beroep” is student. Als bijzonderheid is o.a. te vinden dat hij 1,816 m. groot is, bruine ogen en donkerbruin haar heeft. Er is geen plaatsvervanger of nummervervisselaar gesteld¹⁾.

Zowel Dr. Eekman als zijn echtgenote komen uit grote en goed rooms katholieke gezinnen. Beiden hebben twee broers/zussen welke als geestelijke, pater of kloosterzuster, togetreden zijn tot de kerk.

Naar Bernardus Eekman is in Enschede, in de wijk Pathos, een straat genoemd. In het boekje “straatnamen in Enschede” uit 1957 staat te lezen dat hij studeerde en in 1834 promoveerde tot doctor in de geneeskunde en verloskunde aan de Duitse universiteit te Göttingen. In het voorjaar van 1835 hield hij te Leiden een zogenaamd collegium doctum, zodat hij ook in ons land het recht had tot uitoefening van een geneeskundige praktijk. (Wellicht verklaart deze “bijzondere” opleiding zijn “bijzondere” titels.) Tevens valt te lezen dat hij zijn kennis en gaven aan de belangen van de volkshuisvesting in Enschede en Lonneker dienstbaar maakte.

Eekman vestigt zich in 1890 als huisarts in Borne. Hij gaat in 1890 aan de Marktstraat, in de dokterswoning van Dr. Schoemaker wonen. Hij huwt op 24 oktober 1894 te Heino met Maria Theresia Arnolda Spitzen, geboren op 5 mei 1866 te Heino. Zij is een dochter van Rudolf Spitzen, notaris te Heino en Henrica Antonia Wolters.

Dr. Eekman overlijdt op 9 februari 1926 te Borne. Mevr. Eekman-Spitzen overlijdt op 21 mei 1942 te Borne.

Uit het huwelijk worden geboren:

1. Bernard, geboren 2 december 1896. Hij is ongehuwd gebleven.
2. Rudolph, geboren 24 november 1897. Hij is ongetrouwd gebleven. Hij overleed op 19 mei 1981.
3. Hedwig Hendrika, Johanna, geboren op 28 augustus 1900, overleden op 7 september 1900, tien dagen oud.
4. Willem, geboren 9 november 1901. Hij huwt op 23 september 1930 met Geertruida Maria Scholten geboren op 20 juli 1890 te Borne, dochter van Hermannes Hendrikus Scholten (steenfabrikant) en Berendina Hermina Joostink. Het huwelijk is kinderloos gebleven: Willem overleed op 12 september 1975.
5. Arnold, geboren 3 januari 1904: Hij huwt op 19 augustus 1946 te Bolsward met Maria Juliana van der Werf, geboren op 15 mei 1912 te Bolsward. Het huwelijk is kinderloos gebleven. Arnold overleed op 20 januari 1972.

De woning van het echtpaar Eekman-Spitzen

Het jonge echtpaar bewoont onmiddellijk na de huwelijksvoltrekking de woning Hengelosestraat 28, nu Grotestraat 80. Hierover is in een regionaal nieuwsblad, niet duidelijk is welk blad, het volgende te lezen: *Borne, 12 november 1894. Zaterdag jl. kwamen de heer Eekman en zijne echtgenote van hun huwelijksreis terug. Met een landauer werden zij van Hengelo afgehaald en aan hunne woning door een talrijke menigte hartelijk en met een toespraak van een der burens begroet. Met een kort woord betuigde de heer Eekman zijn innige dank voor hem bewezen eer. Aan het huis waren smaakvolle versieringen aangebracht en des avonds was het met lampions prachtig verlicht. Zij al het licht het symbool der wetenschap, de aangename en liefdelijke kleuren, waarin het straalde mogen een beeld zijn van de liefde en toewijding, waarmede onze nieuwe dokter de menschheid zal bijstaan in hun kommer en in hunne*

*Het echtpaar Eekman-Spitzen in 1893.
Foto: Beeldbank gemeentearchief Borne.*

nooden!

De huisartsenpraktijk

Over de door Dr. Eekman gevoerde huisartsen praktijk is weinig bekend. Waarschijnlijk is dit niet anders geweest dan dat van collega huisartsen. Met het houden van spreekuur, het bezoeken van patiënten, het doen van bevallingen enz. enz. Wel valt er in de regionale pers te lezen dat Dr. Eekman assistentie verleende wanneer een elfjarige uit een boom viel toen hij een vogelnest wilde uithalen, een spinnerij-arbeider met zijn rechterhand in een machine kwam en daarbij bijna alle zijn vingers verwondde of afgerukt werden, een voetballer van een club uit Glanerbrug in een wedstrijd tegen

“Borne”, een been brak, en een boer, toen er bij het kersenplukken een tak uit de boom brak en hij bij de val

een arm brak en inwendige kneuzingen opliep. Bijzonder is dat in de regionale pers wordt vermeld dat Dr. Eekman is succesvol geweest bij de behandeling van een geval van croup, in ernstige graad. Hij heeft met succes heilserum toegepast²⁾.

Maar hij is niet altijd succesvol. Een advies van hem, en anderen, aan de gemeenteraad om een jaarlijkse subsidie uit de gemeentekas voor het aanstellen van twee liefdezusters ten behoeve van verpleging van zieken wordt op 19 december 1905 afgewezen. Specifiek voor zijn praktijk is mogelijk wel dat hij een aantal keren assistentie verleend wanneer er (weer eens) een ongeval gebeurd op de Rijksweg nabij Borne. Zeker twee van deze ongevallen zijn in de pers beschreven, te weten: Op 9 november 1924 verongelukt er een autobus van N.A.O. (Ned. Bond van Autobus Ondernemers) op deze Rijksweg, nabij Borne door een stuurfout. Hij reed tussen de bomen door en belandde in de berm en sloeg om. De passagiers werden tussen de stukken hout en glasscherven vandaan gehaald. Zeven van de elf passagiers waren min of meer gewond. De meesten hadden nogal ernstige snijwonden door de glasscherven. Een juffrouw had een gapende wond boven de slaap, van een vierjarig kind was de onderkaak verscheurd en een bewusteloze was een dag later nog niet bij kennis. De gewonden werden per auto naar Almelo vervoerd. Dr. Stomps en Dr. Eekman verleenden eerste hulp. Op 25 oktober 1925 verleende Dr. Eekman bijstand bij een ongeval op dezelfde Rijksweg. Een ventje

De woning van de familie Eekman aan de Grotestraat 80. Foto: Beeldbank gemeentearchief Borne.

van acht jaar was van een disselboom tussen twee aanhangwagens, waarmee ze met elkaar verbonden waren gevallen. De wielen van de achterste

wagen waren over zijn borst gereden. Hij was ernstig gewond.

Van uit zijn huisartsen praktijk moet hij als deskundige enkele keren optreden bij de Raad van Beroep te Almelo. Beide keren gaat het over een beroep van een werknemer welke niet kan instemmen met de aan hem verstrekte vergoeding als gevolg van een hem overkomen ongeval tijdens dienstverband. Een van de gevallen betreft een ongeval met een (garen)boom bij de fa. Spanjaard.

Nevenfuncties

Dr. Eekman bekleedt naast zijn huisartsenpraktijk verschillende (neven)functies. Voor de gemeente Borne is hij vaccinateur, re-vaccinateur en lijkschouwer, een "part time" functie. In de raadsvergadering van december 1918 wordt zijn verzoek om verhoging van zijn salaris voor deze werkzaamheden tot fl. 250,-- aangehouden. In de daarop volgende raadsvergadering wordt dit verzoek ingewilligd. Zijn jaarwedde wordt verdubbeld van fl. 125,-- naar het gevraagde bedrag. Om enigszins een beeld te krijgen van de werkelijke hoogte hiervan: een onderwijzer ontving fl. 1.350,- voor een volledige baan. Tevens is hij, als opvolger van Dr. Panhuizen, geneesheer bij de Nederlandse Spoorwegen (bedrijfsarts). Ook maakt hij per 1 mei 1905 deel uit van de plaatselijke commissie voor toezicht op het lagere onderwijs.

Maatschappelijke functies

Op 9 maart 1922 treedt Eekman, als opvolger van Dr. Stomps, toe tot het bestuur van het Groene Kruis, afd. Borne. Het Groene Kruis, dat toen 702 leden en acht donateurs kende, stuurde in het voorafgaande jaar negentien kinderen, waarvan enkelen twee keer, vijf weken naar zee.

In de Provinciale Overijsselse en Zwolse Courant van 15 februari 1922 wordt bericht dat in Borne een comité is opgericht ter voorbereiding van een R.K. Twentsch lyceum. Het comité bestond uit Jhr. E.J.J.S. von Bönninghausen (burgemeester), P. Happer, pastoor Elskamp, kapelaan Terwischa van Scheltinga, R.A.J. van Uden (notaris) en G. Eekman (arts). Het is niet duidelijk wat precies de bedoeling is geweest. Wilde het comité, gezien de samenstelling, komen tot een lyceum in Borne? Heeft dit initiatief tot succes geleid? Waarschijnlijk niet. Wel wordt er in 1923 in Oldenzaal door de Karmelieten, het Carmel Lyceum opgericht, maar het duurt nog tot 1947 voordat er in Hengelo een dependance komt. Er zijn ook "vrolijker" werkzaamheden. Zo wordt hij op 4 maart 1896 in de Keizerskroon gekozen in een comité van tien personen uit de gemeente Borne welke de aanstaande kroningsfeesten (de feestelijkheden bij de inhuldiging van koningin Wilhelmina op 6

september van dat jaar) moet organiseren.

Zakelijke belangen

Dr. Eekman heeft ook een zakelijk inzicht. Wanneer op 13 juni 1896 bij notaris van Uden de Naamloze Vennootschap Bornesche Elektriciteitsmaatschappij wordt opgericht is hij van de partij. Overigens samen met zijn broer Herdrikus Albertus Jacobus Eekman, die toen ook in Borne woonde. Beiden nemen een zgn. (oprichter)aandeel. Er zijn zevenendertig (oprichter)aandelen, elk ter waarde van fl. 300,--. Van deze aandelen worden er door acht leden uit de fam. Spanjaard gezamenlijk vijftien stuks, door drie leden van de familie Dikkers gezamenlijk vier aandelen verworven. Rento Wolter Hendrik Hofstede Crull, de technicus en de initiatiefnemer verwerft drie aandelen. Ook Jhr. E.J.J.S. von Bönninghausen (burgemeester van Borne) verwerft een aandeel.

Onroerend goed

Dr Eekman bezit ook enig onroerend goed. Aan de Bieffel Landen zijn een vijftal percelen, hooiland, eikenhakhout en opgaand hout, van totaal bijna twee ha. en aan de Kolner Landen een perceel van bijna een halve ha. zijn eigendom. Aan de Oude Hengeloseweg is hij eigenaar van een perceel dat is omschreven als "tuin". Dit perceel wordt in 1950 door zijn zoons verkocht aan de gemeente Borne. Deze realiseert op een gedeelte van dit perceel de verbinding tussen de Oude Hengeloseweg en de Morseldijk. De aansluiting voor auto's van de Oude Hengeloseweg op de Grotestraat kan hierdoor vervallen. Een klein gedeelte wordt gebruikt voor de bouw van sociale woningen aan de Morseldijk en Oude Hengeloseweg.

Mevrouw Maria Theresia Arnolda Eekman-Spitzen

Omtrent haar heb ik weinig informatie kunnen verkrijgen. Dit was feitelijk wel te verwachten. Vrouwen traden in die tijd niet zo in de openbaarheid. Dat wil zeker niet zeggen dat ze geen belangrijke rol vervulden. Vaak werd in de betere kringen door vrouwen aan liefdadigheid gedaan. Mevrouw Eekman zal ook vrijwel zeker een belangrijke rol gespeeld hebben in de huisartsen praktijk van haar man, zoals tot voor kort in veel gevallen nog gebeurde.

Wel treedt ze in 1912 toe tot een damescommissie voor bijstand van de plaatselijke commissie van toezicht op het Lagere onderwijs. Uit een later bericht blijkt dat deze commissie de belangen van het onderwijs in nuttige handwerken moeten behartigen. In maart 1916 wordt we eervol ontslagen uit deze commissie.

Slechts een keer vind ik iets over haar. Maar het is wel een bijzonder bericht en ook nog op een bijzondere plaats. In het Nieuwsblad van het Noorden van 2 november 1927 staat een

**EERSTE
GROOTE BORNESCHE VERLOTING**
ten bate van den bouw eener **Bewaarschool.**

Koninklijk goedgekeurd bij besluit van 26 Maart 1927, No. 2.

25000 LOTEN. ————— PRIJS PER LOT f1.—

Trekking Donderdag 15 December 1927.

1ste prijs: EEN PRACHTIGE 4-PERSOONS AUTOMOBIEL
(CHEVROLET COACH) TER WAARDE VAN f 2300.—

2de prijs: EEN PRACHTIGE 2-PERSOONS AUTOMOBIEL
(FORD-RUNABOUT) TER WAARDE VAN f 1355.— of
4 BESTE KOEIEN.

VOORTS 598 PRIJZEN w.o. EEN COMPLEET SALONAMEUBLE-
MENT, OF EEN PRACHTIGE PIANO, EEN GRASMAAIMACHI-
NE, EEN EIKENHOUTEN BUFFET OF SCHRIJFBUREAU, EEN
TRAPNAAIMACHINE, RIJWIELEN, GOUDEN DAMES- OF HEE-
RENHORLOGE, WESTMINSTERKLOK, enz.

Prijs per Lot slechts f1.—.

Over het geheele land worden **ACTIEVE WEDERVERKOOPERS**
GEVRAAGD tegen provisie.

HET LOTERIJ-COMITÉ:

J. H. B. M. ELSKAMP, Voorzitter; Mevrouw P. A. SCHAEPMAN
geb. JOSEPHY, Secretaresse, Mevrouw Dr. R. M. A. PANHUYSEN
geb. KOKOSKY, Penningmeesteresse, Mevrouw Jhr. E. J. J. S.
VON BÖNNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE geb. Barones
MULERT TOT DE LEEMKULE, Mevrouw Wed. Dr. G. J. **EEM-
MAN** geb. SPITZEN, bij wie loten verkrijgbaar zijn.

Advertentie uit het Nieuwsblad van het Noorden d.d. 27 november 1927.

Bron: www.delpher.nl

advertentie, waarbij een verloting wordt aangekondigd welke ten doel heeft gelden in te verzamelen voor de bouw van een bewaarschool te Borne. Er is een comité gevormd, bestaande uit pastoor Elskamp, voorzitter en vier dames, waaronder mevr. wed. G.J. Eekman geb. Spitzen. Het zijn alle vier dames uit de bovenste laag van de bevolking. Twee vrouwen van burgemeesters en twee vrouwen van huisartsen. (let ook op de "Duitse wijze van schrijven "Frau Doctor")

De omvang van de loterij "liegt er niet om". Er zijn 25.000 loten á fl. 1,— .De te winnen prijzen mogen er ook zijn. Eerste prijs is een vier persoons automobiel, een Chevrolet-Coach, ter waarde van fl. 2.300,—. De tweede prijs is toch wel de "leukste", te weten: een prachtig twee persoons automobiel,

een Ford-Runabout, ter waarde van fl. 1.355,— of vier beste koeien. Voor de overige prijzen zie de afgebeelde advertentie.

Ook in andere regionale bladen wordt deze verloting aangekondigd. In de Graafschapbode worden wederverkopers gevraagd, welke 10% provisie ontvangen. In het Twentsch dagblad en Enschedese Courant van 12 november 1927 worden de loten aange-
prezen en wordt een groot aantal adressen in Enschede vermeld waar de loten verkrijgbaar zijn. Op 10 december 1927 gebeurt dit ook in het Nieuwsblad van het Noorden, waarbij een groot aantal verkoopadressen in geheel het noorden van ons land worden vermeld. Tevens wordt hier vermeld dat men een trekkingslijst kan kopen, welke men toegestuurd krijgt. Het is niet duidelijk of alle loten zijn verkocht en wat uiteindelijk de opbrengst ("winst") van deze verloting is geweest. Het organiseren van zo'n omvangrijke verloting moet, zeker voor die tijd, met de veel beperktere communicatie middelen dan tegenwoordig, een inspannende en moedige onderneming zijn geweest.

Eind mei 1927 heeft er reeds een onderhandse aanbesteding voor het bouwen van vier lokalen met speellokaal plaatsgevonden. Laagste inschrijver is de fa. Morselt te Borne. Er zijn kennelijk twee wijzen van uitvoering van het bouwwerk (plan A en plan B) De inschrijfprijs is fl. 21.900,— (plan A) en De totale bouwkosten bedragen fl. 28.000,— In februari 1928 opent pastoor Elskamp de nieuwe bewaarschool, gebouwd in de moestuin van de pastorie. De school krijgt de naam "Klaverblad". De school zal bediend worden door de Eerw. Zusters van het St. Johannesgesticht³⁾.

Noten:

1. Tot 1898 werd er geloot welke man van 20 jaar in militaire dienst moest komen. Een systeem dat na inlijving van het Koninkrijk Holland bij het Franse Keizerrijk in 1810 werd ingesteld. Maar na de verdrijving van de Fransen in stand bleef. Een loteling kon echter een vervanger inhuren. Na 1898 gold de militaire dienstplicht voor alle mannen vanaf 18 jaar.
2. Croup, tegenwoordig "kroep" was een besmettelijke kinderziekte (keelaandoening) kwam in die tijd vaak voor en was vaak dodelijk. (informatie Annie

Gemak en ongemak, vanaf 't huuske tot an 'n rabarber

Leo Leurink

Joa leu, as ie wat hebt egetten dan mut d'r vrog of laat ok wier oet. Da's heel normaal; ie goat mooi op oe gemak zitten en dan wil 't bie de meeste leu wal lukken. Noa wat poetsweark druk ie op ne knop en hebt d'r gin umkieken meer noa.

Mar dat was vrooger in oonze jongsjoaren, zo tot begin vieftiger joaren, bie oons en bie völ aandere leu wal aans. In hoes ha-w 't huuske (de wc) boeten in de schuur. Doar stön ne veerkaante hoalten kist met 'n roond gat in 't midden, woarop 'n deksel, met doar oonder ne iezern ton. An de boetenkaant van de schuur zat 'n loek met ne knip d'r op. Um de zovöl tied, de ton zat dan meestal good vol, kwammen 'r twee gemeentekearls in ne blauwen overall. Dee deden de knip van 't loek, trökken de ton d'r oonder weg en zatten doar wier ne leuge ton vuur in de plaatse. As ie toovallig op 't huusken zatten, dee kearls waarschouwen nig, dan zat ie nig alleen efkes met 't gat bloot, mar ôk mooi te koop. Doarum, as wiej as jongns hogen nood hadden en 't huuske toovallig bezet was, reupen wiej: "Doar komt de gemeentekearls an". En dan mos iej es zeen hoo rap hee of zee, met de boks nog oonder an de been van 't huuske ofkwam!

Vandaag-an-'n dag hef elk hoes zien eagen (gft) ofvalbakken, mar dat gung toen nig op vuur 't driettönneke. De vrouw van 'n directeur van 't postkantoor is 'n moal op hoge been bie 'n börgermeester wes. Zee wol persé heur vaste tönneke hebben en nig telkenmoal nen aandern; mar dat is heur toch nig lukt.

D'r waren ok wal leu dee de inhoald van 't tönneke zölf as bemesting vuur heur stukske laand heulden. De weenterdag met strengen vorst kon het leugmaken van ne volle ton wal 's knap lastig wean. Zo kwam op 'n moal, 't vreus dat 't knappen, een van de van de noabers bie de familie B. de schuur inlopen. Meteen reuke ne alns duurdringende locht en wat bleek: Op 'n potkachelke stun 'n vol tönneke, dat kats was toovreurn, heanig an te pröttelen. Joa, nood brekt wet en 'n uur later lag de kostelike inhoald van 't tönneke mooi te daampen op 't laand tusken de witbevreurden boerenkoolstroonken!

Het was mangs wal behelpen, hoowal dat bie mien tante in Weersel nog wal metveul. Zee hadden de kakdeus binnenshoes en alns wat doar ingung, dat völ rechttoo-rechtan in 'n oonderliggende aalkealder. Joa, as iej doar röstig op oe gemak zatten dan heuren iej in de deepte wal es wat vallen. Mien tante had indertied nog gin rollen wc-papier. Het heugt mie nog good dat 'r boaven de plee, an ne spieker, losse bladzienden hungen oet de 'Katholieke Illustratie'. Dat was vroger het

Achter 'n haan'n: Oonze noaber greunteboer Bennard Kamman. De mooie tekening is van Hans Leuverink van 'n Meijershof.

clubblad van de Roomsens. As iej dan op de plee zatten ko-j eerst nog een of twee bladzienden leazen en noa de zitting 't achtereand d'r met schoon poetsen. Mien tante had wal geern da-j dee gebroekte bladzienden nig meer aan 'n spieker hungen, mear in de plee smeeten; 'n deel van de dee bladzienden ko-j ja toch nich good meer leazen.

Mar bie oons in hoes mossen wiej noar 't huuske, boeten in de schuur. En dan kon 't oe de weenterdag wal es koald um 'n ears wörden. Doarbiej ha-w ôk regelmoatig last van rotten dee zich in en um de schuur opheulden. Dat was nig zo vrömd; oonzen noaber, greunteboer Kamman, zienen peerdestal stun nōast oonze schuur en doar achter had 'de Grutter' ziene maleriej. D'r bleef zo aaltied wal wat liggen wat dee rotten good wol smaken. As oons moe in 'n duuster noa 't huuske mos, sleug zee eerst met 'n mattenklopper teagn de schuurdeur um de rotten vot te jagen.

Ok oonzen noaber Kamman had 'n tönneke; zölfs nog in de tied dat hoast alman al 'n watercloset had. Joa, greunteboer Kamman kon de inhoald van 't tönneke mar al te best zölf geboeken op heur stuk laand an de oaverkaant in de Bakkerssteeg. Doar verbouwden ze wat greunte en stunnen wat fruitbeume. Veural de eierproemen hadden volop antrekkingskracht op oons as jongns. Doar mos iej d'r nig te völle van achter mekaa opetten; dan zat iej vaker boaven 't tönneke dan oe leef was. Ok had Bennad Kamman in de Bakkerssteeg zienen mestvaalt, woar alle greunteofval van 't laand en oet 'n greunteweenkel op terecht kwam. Noe en dan wödden doar de inhoald van 't tönneke bij opsmetten. Ik zee Bennad nog zo veur mij met 't tönneke op de krujkoar de stroat oaverstekken.

Oawer de ton hung

'n slat um te vuurkommen dat 'n driet d'r oaverhen klotsen. Joa, dat slat d'r oaverhen dat mos van hogerhaand. Dee'j dat nig dan wörden d'r ingreppen, nich in de ton, dat begriep ieleu wal, mar dan kreeg iej ne bekuring. Bes te begriepen, um zo ne smeerkroam op stroat vuur te wean. Zo had 'n kleanzön van 'Slaghoesnaats oet 'n Zwatten hook', den achter het spoor woonden zien stukske greuntelaand achter de 'Hoge brug'. Regelmoatig zag ie em met de ton op de krujwagen, dwes duur Boorn plarken um 3 km wiederop de ton op zien laand te leugen. Stel oe es veur dat d'r gin slat oaverhen lag, dan had e de ton halfweg, oaver dee slimme hobbellostroaten in Boorn, hoast leug had.

Mar noe teruw noa Kamman zien tönneke; zo in het vuurjoar dan zag iej Bennad in de Bakkerssteeg slagmoals met ne paddenschepper gängs um de inhoald tusken de rabarber te streaien. Joa, doar wol 'n rabarber wal van greuien, zo as wiej vanof

Het pand van Kamman, vrogger ne greunteweenkel. Nu: IJssalon de Harmonie.

oons anliggende voetbalveldje konnen zeen. Tot in juni zag iej de closetpapierslingers in verscheidene klouren rondum de rabarberstengel flodderen. Nig lang doarnoa zat opa Kamman vaak achter 't hoest met 'n scharp mes de rabarber van 't blad te ontdoon. De bladern dee gungen op 'n mesthoop en de stengel kwammen schier in 'n kistje in 'n greunteweenkel te stoan.

Oons moe lussen geern rabarber, wat dan ok de zommerdag bij oons op toafel kwam. Totdat een van oons, wiej waren met veer jongns, es vreug: "Moe, van wee he'j dee rabarber?" "Van Kamman natuurlik": antwoorden zee. "Wat zeg ie"?, reageerden wie hoast alle veer tegeliek, "van Kamman"? "Getverderrie dee rabarber van Kamman, dee lust wiej nig"! En toen was de pan met rabarber kats allenig vuur oons moe. Zee hef 't doarnoa nog eenmoal probeert met: "Jongns dizze rabarber is van Grootenhaar" (*ne greunteboer wiederop in de Grotestroat*). Mar wiej vertrouwden 't nig; ok dizzen rabarber kwam eankel en alleen

Jan

Jan koomp oet skool, een luk verdreetig
 Hef nen berg met strafweark met
 250 regels mus é schrieven
 Umdat hee nich good op har let
 Wa's d'r gebuurd dan vroeg zien mooder
 Woarum kreeg ie dan op oen kop.....
 "Um da'k nich wus woar de Alpen laggen"
 "Ach, jong, ruumt oenen kroam dan op...."

Winnaar tentoonstelling UIT BORNSE BODEM geplaatst in Rijksmuseum van Oudheden

Anne Ponten en Liesbeth Hassink

Met het aanbieden van het zandstenen hoofdje uit de tentoonstelling UIT BORNSE BODEM, (welke van 28 september t/m 14 oktober in het Bussemakerhuis was te zien) aan het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden kwam er een eind aan een succesvol project! Anne Ponten vertelde over deze bijzondere tentoonstelling in *Boorn & Boerschop* van augustus 2018.

Anne Ponten (rechts) overhandigt aan Leonie van Esser, projectleider presentaties het zandstenen hoofdje. Op de achtergrond de kast met laden "Archeologie in je achtertuin". Het zandstenen hoofdje heeft als decoratief reliëf deel uitgemaakt van de buitenkant van havezate Weleveld.

Op vrijdag 23 november ging Anne Ponten op weg naar het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden met een bijzonder pakket. Het zandstenen hoofdje dat een paar weken daarvoor als winnaar uit de bus was gekomen bij de tentoonstelling "Uit Bornse Bodem" zou definitief een plekje krijgen in een van de lades in de kast van de tentoonstelling 'Archeologie uit je achtertuin' in Leiden. In het

museum is de vondst officieel overhandigd aan Leonie van Esser, projectleider presentaties van het Rijksmuseum van Oudheden.

Het zandstenen hoofdje zal in de tentoonstelling "Archeologie uit je achtertuin" komen te liggen. Dit is een onderdeel van de tentoonstelling "Archeologie van Nederland" die je langs de hele geschiedenis van Nederland leidt aan de hand van kenmerkende en bijzondere archeologische vondsten. Zo bevindt zich in deze expositie onder andere de fibula van Dorestad en het schedelkapje van de oudste mensachtige die in Nederland is gevonden.

Aan het einde van deze expositie staat een grote ladekast waarin archeologische vondsten worden tentoongesteld van iedere gemeente in Nederland. Bezoekers kunnen zelf deze lades openen om te zien welke vondsten in hun gemeente zijn gevonden. Het zandstenen hoofdje is nu in de lade van Borne geplaatst om de gemeente te vertegenwoordigen bij deze expositie.

Na de overhandiging is hard gewerkt om de vondst zo snel mogelijk in de permanente tentoonstelling te krijgen. Zo is er een speciale mal gemaakt om de vondst goed te ondersteunen als deze in de lade ligt. Op vrijdag 30 november was het eindelijk zover, de vondst is officieel in de lade geplaatst. Zo zal deze bijzondere vondst die door de Bornenaren zelf gekozen is voor het hele land te zien zijn.

PROFILE *Weijenborg*
DE FIETSSPECIALIST

Deldensestraat 56
7621 EK
Telefoon 074-2671910

Nog leverbare uitgaven

Prijslijst boeken april 2019

Boorn & Boerschop	Verenigingsperiodiek van Heemkundevereniging Borne jaargang 2018	€ 4,00
Boorn & Boerschop	Verenigingsperiodiek van Heemkundevereniging Borne oudere jaargangen	€ 2,50
Rond Horst en Hof te Borghende		€ 5,00
Borne, historie en volksverhalen	Jubileumuitgave 1987	€ 4,00
Grepen uit de historie van Borne Deel 2	Met zaakregister 1987. Ria van Harten-Fransen	€ 4,00
Landweren, Borgen en Postwegen	Ria van Harten-Fransen 1990	€ 4,00
Grenstwisten rond de Gemeente Borne	Ria van Harten-Fransen 1991	€ 4,00
Veertig jaar later	Jubileumuitgave 1987-2002	€ 4,00
Kadastrale Atlas 1832 Borne/Weerselo	Met kaartenmap 2005 H.C.O. Zwolle	€ 5,00
De Hof te Borne	800 jaar geschiedenis van Borne 2006 H. Woolderik	€ 5,00
Van Nazareth tot Nazareth	Religieus erfgoed in Borne 2009 Jaap Grootenboer	€ 5,00
Van Borghende tot Borne	Een overzicht van de Borse geschiedenis 2009 Martin Thiehatten	€ 5,00
Borne bij de tijd	27 verhalen over het verleden van Borne 2012 Hans Gloerich	€ 5,00
De Melbuul'n van Nazareth	Bijnamen in en om Borne 2012 Leo Leurink	€ 5,00
Borne uit die tijd gekenschetst	Potloodtekeningen van oud Borne en oud Boornsen 2014 Hans Leuwerink	€ 10,00
Kiek toch 's	Beeldkroniek over de Gemeente 1988 G.P. ter Braak en H. Noordhuis	gratis
Gerard Potcamp	Een Twentse priester apostolisch vicaris tegen wil en dank 2011 Hans Gloerich	€ 5,00

Hassink.

VERPAKKINGSDRUKWERK / PASSIE VOOR ZICHTBAARHEID

MARS

Architectuur

Mars Architectuur
Korte Wensinksweg 1
7622 LB Borne

Tel. 074 266 17 92

Fax 074 266 53 07

E-mail : info@marsarchitectuur.nl

Web-site: www.marsarchitectuur.nl

A r c h i t e c t u u r t o t i n d e t a i l

STERK
in
ambachtelijk
werk

Echte Bakker

Koehorst

EST. 1858
MORSELT
— MODE —

PAUL & SHARK | CAST IRON
STATE OF ART | CAVALLARO
SCOTCH & SODA | DENHAM
KOLLEKT | PME LEGEND
VANGUARD | M.E.N.S.
REPLAY | G-STAR | TIGHA
MAISON SCOTCH | JOSH V
CATWALK JUNKIE | AAIKO

GROTESTRAAT 199-205 BORNE | BISSCHOPSTRAAT 5-7 OLDENZAAL

BENNIE WILMINK autobedrijven

ONDERHOUD ALLE MERKEN - ONDERHOUD ALLE MERKEN - ONDERHOUD ALLE MERKEN

Tijdelijk APK €18.⁹⁵
Bij jaarlijkse onderhoudsbeurt
GRATIS!

En bij Jaarlijkse onderhoudsbeurt
**VOORDEELPAS MET
VEEL ACTIE VOORDELEN!**

SPECIALIST IN BANDEN
Altijd Actie prijzen voor banden!

Twentelaan 21
7609 RE Almelo
0546-850001

verkoopalmelo @benniewilmink.nl

Höltersweg 49
7556 BS Hengelo
074-2663363

verkoophengelo @benniewilmink.nl

Westerval 16
7545 MZ Enschede
053-4304630

verkoopenschede @benniewilmink.nl

WWW.BENNIEWILMINK.NL

Samenwerken aan **resultaat.**

Wil je iets bereiken dan is samenwerking essentieel. Wij bij Oude Wolbers begrijpen dat. Samen met onze opdrachtgevers en partners gaan we voor kwaliteit en resultaat. Ambitie, vakmanschap en creativiteit zijn onderdeel van onze genen. Bovendien staan wij altijd open voor nieuwe inzichten. Benieuwd naar onze manier van (samen)werken? **Bezoek oude-wolbers.nl of bel direct 074 - 266 13 64.**

PROJEKTONTWIKKELING
 NIEUWBOUW
 ONDERHOUD
 RENOVATIE
 WONINGBOUW
 DUURZAAM
 LANDELIJK
 24-7

BOUWONDERNEMING
OUDE WOLBERS
VASTGOEDPROJECTEN

de **wonen**
boer

since 1961
in het hart
van twente

meubelen
vloeren
raambekleding

www.deboerwonen.nl

PLUS

Huls van den Nieuwboer

Jachtlust

HOTEL & RESTAURANT

Weerselosestraat 306 | 7626 LJ Hertme | T 074 2661665

- Hotelkamers vanaf € 65,00 per nacht
- Catering thuis of op uw bedrijf
- Vergaderingen en bijeenkomsten
- Feesten, partijen en diners op maat
- Keuzemenu 2 gangen € 21,50 of 3 gangen € 23,50

Kijk voor meer informatie op www.jachtlust.nl
of mail naar info@jachtlust.nl

#IKBENBIJJE

"Ik ben bij je wanneer je niet naar de bank kunt komen."

Team Mobiele Adviseurs Rabobank Centraal Twente

Bel voor een afspraak (074) 245 67 89 **Rabobank**

De Barrique

Azelsestraat 72, 7621 BB Borne
T: 074 - 267 19 61 www.debarrique.nl